

## BESLUT

2021-05-10 Dnr: 20/05837

### SAKEN

*Corona special*, SVT2, 2020-12-15, inslag om vaccineringen mot covid-19 i USA; fråga om opartiskhet och saklighet

### BESLUT

Inslaget fälls. Det strider mot kravet på saklighet.

Inslaget frias i fråga om kravet på opartiskhet.

### FÖRELÄGGANDE

Sveriges Television AB ska på lämpligt sätt offentliggöra nämndens beslut.

---

### INSLAGET

I inslaget intervjuades Sveriges Television AB:s (SVT:s) korrespondent i USA via videolänk om vaccinläget i landet. Programledaren sa inledningsvis att USA dagen innan inlett vaccineringen av sin befolkning, och att förhoppningen nu var att det skulle stoppa smittspridningen. Programledaren sa även att 300 000 personer avlidit i covid-19 i USA. Hon frågade därefter korrespondenten om hur vaccineringen gått hittills varpå korrespondenten bland annat svarade följande.

Det ser ut att gå ganska bra även om den här vaccineringen förstås sker i ganska liten skala [...] vaccin finns nu i samtliga 50 delstater och det är i första hand då vårdpersonal och andra riskgrupper som får ta del av det här vaccinet och det är förstås ett ljus i det här annars kompakta mörkret här i USA. Men jag tänkte på en sak. Idag hörde jag att det var 150 döda ungefär i Sverige på en enda dag. Här i USA tvingas vi konstatera att 2 400 ungefär dör i snitt varje dag, men ställer man det i relation till folkmängden så är dödligheten just nu dubbelt så hög i Sverige som jämfört med det här landet.

Programledaren tog därefter upp att det bor 328 miljoner människor i USA och frågade korrespondenten om hur planerna såg ut för att vaccinera alla invånare. Korrespondenten svarade bland annat att det var ett mödosamt arbete med en komplicerad distribution av vaccinet. Programledaren bad därefter

korrespondenten att försöka sammanfatta hur smittspridningen såg ut i USA vid den aktuella tidpunkten varpå bland annat följandes sades.

(Korrespondent) – Nej, men det är ett förtvivlat läge. Smittspridningen ökar snabbt, dödligheten likaså. Antalet som vårdas på sjukhus ökar brant. Och vi hörde den stora experten här i USA Anthony Fauci säga häromdagen att vi kommer förmodligen få leva med restriktioner och ansiktsmasker under stora delar av nästa år också. Och jag får många frågor om Sverige när jag rör mig här ute, från andra läkare som jag träffar, från kompisar, de frågar om experimentet i Sverige är över. Och de begriper inte varför vi inte har några uppmaningar att bära ansiktsmask i Sverige. [...] Jag kan inte gå nånstans på gatorna, jag kan inte gå in i affärer, inte åka taxi, tunnelbana, ingenting, utan ansiktsmask. Och för att återigen anknyta till Anthony Fauci som, han är ingen småhandlare precis, han är en av världens mest främsta inom området. Han är 79 år, har jobbat under fyra administrationer. Varenda gång han talar till det amerikanska folket så säger han, bär ansiktsmask. Och han påstår att tiotusentals liv, kanske hundratusentals liv kan räddas om alla bär de här ansiktsmaskerna. Och jag begriper inte, varför händer det inte mer i Sverige, kan man få, få reda på mer om det från experterna i studion. (Programledare) – Absolut, det är precis det jag tänkte säga för att det är inte bara i USA som man får ha munskydd utan det är i flera länder där munskydd är ett måste. Jag tackar dig så länge, hoppas att du hänger kvar med oss och lyssnar nu på svaret. [Namn smittskyddsläkare Region Stockholm], vad säger du? Hur ska man svara när folk frågar?

Smittskyddsläkaren svarade bland annat att det inte fanns något enkelt svar på frågan om varför till exempel Region Stockholm inte hade ett krav på munskydd i allmänna miljöer, men att regionen förlitade sig på Folkhälsomyndigheten som expertmyndighet. Därefter avslutades inslaget.

## ANMÄLAN

Anmälaren anför sammanfattningsvis följande.

SVT:s korrespondent påstod att 150 personer dött ”på en enda dag” i Sverige, vilket i förhållande till folkmängden skulle motsvara en dubbelt så stor dödlighet som i USA. Uttalandet är uppenbart osakligt då den aktuella siffran avsåg antal rapporterade dödsfall under en period på fyra dagar. Uttalandet korrigerades inte. Vidare sa korrespondenten att han inte begrep varför det inte hände mer i Sverige, och syftade då på den svenska hållningen när det gäller munskydd. Uttalandet innebar ett uppenbart ställningstagande av en reporter i en kontroversiell fråga.

## PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SVT anser att programmet överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet och anför i huvudsak följande.

*Corona special* är ett direktsänt program som ger svar på tittarnas frågor kring covid-19-pandemin. I varje *Corona special* finns det en eller två gäster som svarar på frågor från allmänheten. Både makthavare och experter deltar. Som komplement har programmet också ibland haft direktrapporter från SVT:s utsända och korrespondenter som då också fått ställa en fråga till experterna. I det aktuella

programmet var en smittskyddsläkare i Region Stockholm och en professor i klinisk virologi inbjudna gäster.

När det gäller korrespondentens formulering om dödligheten i Sverige jämfört med dödligheten i USA så har anmälaren rätt i att den var den felaktig.

Korrespondenten hade missförstått de svenska siffrorna den aktuella tisdagen.

Uppgiften ”150 döda ungefär” baserades på den siffra som gällde inrapporterade döda och som också inkluderade helgen som gått. Siffran gällde alltså inte det faktiska antalet döda en viss dag. Det innebär att korrespondentens slutsats, att Sveriges dödlighet i förhållande till folkmängd vid tillfället var dubbelt så hög som den i USA, var felaktig. Formuleringen överraskade redaktör och programledare i direktsändningen och de hade ingen möjlighet att hinna kontrollera fakta under sändning och på det sättet rätta uppgiften i samma sändning. Redaktionen fann vid efterföljande research att det som hade yttrats var fel och gjorde därför i slutet av nästa sändning av *Corona special*, den 17 december 2020 en rättelse.

*Corona special* har eftersträvat en mer personlig framtoning och ett folkligare tilltal än det nyhetsprogrammen har. Uppdraget till SVT:s korrespondenter är att skildra sin vardag och vad de upplever. Tilltalet i programmet skall vara mer personligt och det kan gärna finnas ett ”jag” så att publiken ser människan bakom mikrofonen.

Korrespondentens fråga och resonemang kring sina upplevelser som svensk i USA skall ses som inledningen till den fråga till smittskyddsläkaren som hans resonemang utmynnade i. Frågan utgick från ett amerikanskt perspektiv kring munskydd och byggde på att en av världens främsta smittskyddsexperter gjorde en annan bedömning än smittskyddsläkarna i Sverige. Frågan om munskydd har också under covid-19-pandemin varit omdebatterad i Sverige och att frågan varit svår att förstå har redaktionen sett inte minst genom den mängd frågor om munskydd som programmet fått från allmänheten. Korrespondenten gjorde sig med sin fråga till talesperson för många tittare och svenskar som tycker att munskyddsfrågan är svår att förstå med många olika budskap från olika experter.

Såvitt SVT kan se anser anmälaren att opartiskheten faller genom användningen av ordet ”jag” i korrespondentens formulering ”... jag begriper inte varför det inte händer mer i Sverige”. Ofta formulerar journalister det mer opersonligt som till exempel ”många/vissa/en del begriper inte”. I detta fall så ska man med tanke på korrespondentens inledande resonemang kring Anthony Faucis kompetens och uppmaning tolka korrespondentens ”jag” som ett professionellt jag, det vill säga i betydelse ”jag (som journalist) begriper inte (får det inte att gå ihop)”.

Korrespondenten gjorde det som är en journalists uppdrag att göra; han ställde en kritisk fråga när han fann beslut motstridiga eller på annat sätt svåra att förstå.

I det här fallet ställde reportern, likt många andra journalister det senaste året, en kritisk fråga om varför Sveriges strategi kring munskydd skiljer sig från andra länders, i detta fall den amerikanska administrationens. Det framgick också av det

sista han sa att det var en fråga till experterna i studion: ”... och jag begriper inte, varför händer det inte mer i Sverige – kan man få reda på mer om det från experterna i studion?” Att det var en generell, kritisk fråga, relevant också med tanke på en existerande debatt i Sverige, tydliggjordes vidare när programledaren sedan vidarebefordrade frågan till smittskyddsläkaren med formuleringen: ”[namn smittskyddsläkare], vad säger du? Hur ska man svara när folk frågar?”.

SVT anser därmed inte att frågan, även om ordet ”jag” användes, var ett partiskt ställningstagande utan en tillspetsad fråga som speglade en ifrågasättande inställning som vid tidpunkten fanns bland tittarna och allmänheten kring olika myndigheters olika budskap i en komplicerad fråga.

## INFORMATION

Granskningsnämnden har tagit del av den rättelse som SVT sände den i *Corona special* den 17 december 2020. Inslaget löd som följer.

Och så ska jag också passa på att ge er en rättelse. I tisdagens program så sades det att Sverige har ett högre dödstal i Covid-19 per capita än USA. Det är fel. Rätt är att det är USA som har ett högre dödstal än Sverige per capita.

## AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändnings-tillståndet).

Kravet på opartiskhet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Bestämmelsen innebär bland annat att en programledare eller reporter inte får göra värderande uttalanden eller ta ställning i kontroversiella frågor. Av betydelse för bedömningen är också bestämmelsen om att SVT ska stimulera till debatt, kommentera och belysa händelser och skeenden (8 § i sändningstillståndet). Med kommentarskyldigheten följer ett visst utrymme för värderande omdömen.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

SVT ska beriktiga uppgifter som förekommit i ett tv-program när det är befogat (5 kap. 4 § radio- och tv-lagen).

Granskningsnämnden får besluta att ett programföretag som brutit mot villkor i sitt sändningstillstånd på lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut (17 kap. 10 § radio- och tv-lagen).

## GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden konstaterar att SVT:s korrespondent i inslaget felaktigt påstod att det var ungefär 150 döda i Sverige på en enda dag och att dödligheten i covid-19 i relation till folkmängden var dubbelt så hög i Sverige som i USA. Rättelsen som sändes två dagar senare den 17 december 2020 innebar dock inte en korrigering av den felaktigt uppgivna siffran över antalet döda i Sverige. Mot denna bakgrund strider inslaget den 15 december 2020 mot kravet på saklighet.

Nämnden konstaterar vidare att utgångspunkten för inslaget var att SVT:s korrespondent skulle ge sin bild av situationen i USA. Nämnden anser att korrespondentens uttalande om munskydd visserligen var tillspetsat, men att det framgick att det gjordes utifrån en amerikansk kontext och mot bakgrund av bland annat Anthony Faucis påstående om att tiotusentals liv skulle gå att rädda om alla bar munskydd. Mot denna bakgrund anser nämnden inte att korrespondentens uttalande om munskydd, eller inslagets utformning i övrigt, strider mot kravet på opartiskhet.

Detta beslut har fattats av Malin Bonthron, Ulrika Hansson, Clas Barkman, Berivan Yildiz, Bo-Erik Gyberg, Gunnar Springfeldt och Kristina Åberg efter föredragning av Hanna Teleman.

På granskningsnämndens vägnar

Malin Bonthron

---

*Originalhandlingen med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.*